

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСУВАННЯ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ

Слюсаренко К.В.

В статті обґрунтовано необхідність розробки державної програми: «Розвиток системи заходів щодо зниження професійних ризиків на підприємствах», визначено мету, перелік завдань цієї програми, запропоновано конкретні заходи щодо її реалізації. Обґрунтовано концептуальні засади формування комплексної системи страхування від нещасних випадків на виробництві, що має включати обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань і страхування від нещасних випадків на виробництві, що провадиться страховими компаніями на комерційній основі.

Ключові слова: нещасні випадки, професійні ризики, страхування, страхування від нещасних випадків на виробництві.

ВСТУП

Незважаючи на заходи, що вживаються роботодавцями щодо створення безпечних умов праці на кожному робочому місці, робочими органами виконавчої дирекції Фонду соціального страхування, центральними та місцевими органами виконавчої влади, які здійснюють контроль та нагляд за станом охорони праці в галузях економіки, рівень виробничого травматизму та профзахворюваності залишається ще досить високим. Найбільша кількість нещасних випадків зареєстрована у Донецькій (32%), Луганській (13,5%) і Дніпропетровській (8,1%) областях. Кількість травмованих осіб у цих областях складає близько 53,6% від їх загальної кількості по Україні. Саме в цих областях зосереджені найбільші підприємства гірничодобувного комплексу. Тому актуальність питань страхування від нещасних випадків на виробництві є особливо гострою для підприємств вказаного комплексу.

Вивчення наукових досліджень, концепцій вітчизняних та іноземних фахівців у сфері страхування від нещасних випадків на виробництві дозволило визначити завдання, які потребують наукового вирішення. Важливим серед них є реформування системи страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні з метою перетворення її на ефективну систему соціального та фінансового захисту працюючих. При цьому потребують реалізації профілактичні заходи, спрямовані на запобігання нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві. Виникла нагальна потреба внесення змін в чинний порядок визначення страхового тарифу для страхувальників. Страхові платежі повинні бути тісно пов'язані із

рівнем ризиків, а адміністрування відповідних процесів відповідати вимогам сучасного бізнес-середовища. Це вимагає вирішення питань охорони праці та промислової безпеки, посилення відповідальності організаторів (власників) виробництва за невиконання вимог безпеки, несвоєчасне визначення виробничих ризиків та вжиття запобіжних заходів.

Дослідженнями системи соціального страхування займалися вітчизняні вчені: Артох Т., Базилевич В., Базилевич К, Бондарук М., Гаманкова О., Горянська С., Залетов О., Кнейслер О., Лепьохіна О., Мних М., Осадець С., Паламарчук В., Ротова Т., Юрій С. Серед зарубіжних науковців необхідно назвати Авер'янову Є., Гвозденка О., Рейтмана Л., Федорову Т., Шахова В. При цьому достатню увагу було приділено питанням реформування пенсійного страхування. В той же час страхування від нещасних випадків на виробництві необґрунтовано залишається поза увагою науковців. Були проведені тільки окремі дослідження проблем управління охороною праці на гірничодобувних підприємствах, соціального страхування в Україні та можливостей їх комерціалізації. При цьому комплексні, системні дослідження системи страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні та напрямків її реформування відсутні.

Важливість вказаних питань та їх недостатнє дослідження і вирішення обумовили вибір теми дослідження, свідчать про її актуальність.

Теоретичною та методичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з теорій страхової справи, фінансів, державного управління тощо. У процесі виконання роботи для вирішення поставлених завдань використовувалися загальнонаукові методи досліджень, зокрема: метод системного аналізу; метод експертних оцінок (для визначення основних проблем у практиці страхування від нещасних випадків на виробництві).

Метою роботи є дослідження системи

Слюсаренко Катерина Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів Криворізького економічного інституту ДВНЗ „Київський Національний економічний Університет ім. Вадима Гетьмана”, служб. тел.. (0564) 90-17-81, моб. тел. (095) 5038552, e-mail: kateryna.sl@online.ua

страхування від нещасних випадків на виробництві, розробка і обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи страхування від нещасних випадків на виробництві.

1 ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ: «РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ РИЗИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ»

Розробляючи сучасну модель соціального страхування від нещасних випадків, Держнаглядохоронпраці України звернувся до зарубіжного (насамперед — німецького) досвіду, тобто була здійснена адаптація світової практики до вітчизняних умов, яка створила ряд принципових особливостей. Так, схема обов'язкового страхування в Німеччині побудована за жорстким галузевим принципом: кілька десятків страхових компаній (так званих професійних товариств) працюють кожна винятково у своїй галузі [1]. В українській же системі передбачений один страховик — Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань.

Спочатку законодавство про страхування в Україні передбачало створення схеми дворівневої диференціації страхових тарифів залежно від стану охорони праці, показників виробничого травматизму і профзахворювань на підприємстві: перший рівень — диференціація на рівні галузі; другий рівень — диференціація на рівні підприємства (за рахунок уведення системи знижок і надбавок). Диференційований тариф — конструктивний і дієвий економічний механізм управління безпекою праці на підприємстві: зниження показників травматизму зменшує відрахування у фонд і навпаки.

Зрозуміло, що даний механізм значно відрізняє Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві від інших нині діючих загальнообов'язкових видів страхування. Він робить систему в цілому не лише накопичувачем і розподільником коштів, а й стимулятором економічної зацікавленості роботодавця в створенні безпечних умов праці.

Запровадження системи знижок і надбавок вимагало зміни нормативно-правової бази, балансування бюджету фонду і значно збільшувало навантаження на його виконавчі органи управління. Перелічені чинники призвели до введення до 1 січня 2005 року мораторію на застосування дворівневої диференціації. На нашу думку, таке рішення є помилкою, результатом незнання основних завдань страхування від нещасних випадків на виробництві.

Ще одна важлива проблема в роботі Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві залишається досі невирішеною. Згідно з чинним законодавством, одним з основних завдань фонду є профілактика нещасних випадків. Цей напрям своєї діяльності виконавча дирекція виконує не досить ефективно. Законодавчо визначений перелік профілактичних заходів, які мають здійснюватися

фондом. Але він не лише не виконує їх власними силами, а й не фінансує заходи, які мусять бути вжиті органами виконавчої влади в межах програм і договорів. Виплати компенсації постраждалим усувають лише наслідки, не викорінюючи причину. За статистичними даними, одна травма обходиться державі в середньому в 2 тис. грн., а травма зі смертельним кінцем — близько 30 тис. грн. При регулярному зниженні загального травматизму на 15% і смертельного — на 7% щорічна економія коштів фонду становитиме близько 20 млн. грн. [2].

Як бачимо, для підвищення ефективності системи страхування від нещасних випадків краще не допускати нещасні випадки на виробництві, аніж щороку збільшувати виплати для їхньої компенсації. А це, в свою чергу, потребує збільшення витрат на проведення конструктивних заходів щодо зменшення ризику нещасного випадку та захворюваності на виробництві.

Тому нами пропонується розробити державну програму щодо зменшення виробничого ризику: «Розвиток системи заходів щодо зниження професійних ризиків на підприємствах».

Головна ціль даної програми повинна полягати в забезпеченні сталого зниження виробничого ризику для зменшення травматизму на виробництві. В такому випадку доцільно виокремити перелік майбутніх завдань цієї програми:

- удосконалення фундаментальних і прикладних науково-методичних основ управління ризиками для зменшення травматизму на виробництві й обґрунтування їх ефективних напрямків;
- розробка підходів нормативно-правового забезпечення й удосконалювання нормування ризиків, їхнього моніторингу й державного контролю, а також прогнозування наслідків несприятливих впливів на здоров'я працівників;
- ідентифікація небезпеки для виробництва факторів різної генези;
- розвиток медико-профілактичних технологій, матеріально-технічної бази, методів і способів ранньої діагностики й корекції несприятливих наслідків виробництва й нещасних випадків з посиленням доказової ланки впливу факторів ризику на здоров'я працюючого й профілактичної спрямованості дій;
- удосконалювання механізму економічного регулювання діяльності щодо запобігання ризиків, оцінки економічних наслідків і розмірів шкоди здоров'ю працівників;
- розробка й впровадження механізму відшкодування й страхування збитку, пов'язаного з ризиком для здоров'я людини;
- створення багаторівневої системи надання спеціалізованої й реабілітаційної медичної допомоги працівникам при впливі факторів ризику;
- підготовка фахівців медичного профілю з управління ризиками для зменшення травматизму на виробництві.

Виходячи з наведених завдань даної програми пропонуються наступні заходи з її реалізації:

- розробка й впровадження Концепції державної політики в галузі зниження керованих

факторів виробничого ризику;

- створення уніфікованої науково-методичної бази оцінки й управління ризиками для здоров'я, пов'язаними із професійними факторами;

- впровадження структурно-функціональної й економічної моделі демпфірування керованих ризиків у системі охорони здоров'я, у тому числі на базі стандартизації робіт і послуг;

- розробка стратегічних планів дій (що включають організаційні, санітарно-гігієнічні, лікувально-оздоровчі, санітарно-технічні, освітньо-виховні й інші заходи) щодо досягнення етапних рівнів ризику з виділенням найбільш ефективних заходів;

- обґрунтування й реалізація заходів щодо вдосконалення системи охорони здоров'я (моделі функціонування в зонах з різним ступенем ризику для здоров'я);

- обґрунтування нормативно-правових актів, які забезпечують обов'язковість мінімізації рівнів ризику в ході соціально-економічних реформ в Україні й розвитку окремих територій, у тому числі регламентуючу вплив джерел ризику;

- установлення цільових критеріїв мінімального ризику, установлення й визначення етапних критеріїв прийнятного ризику для здоров'я пріоритетних контингентів населення для різних видів ризику (репродуктивний, канцерогенний та ін.), у тому числі на територіях із природно-дефіцитним і антропогенним навантаженням;

- розробка регіональних критеріїв рівня впливу факторів ризику;

- розробка порядку й механізму компенсації потерпілим організаціям різних рівнів, юридичним і фізичним осіб, пов'язаним з виробничим ризиком для здоров'я населення в якості стимулювання інвестицій у зниження виробничого ризику;

- розробка й впровадження єдиної методики оцінки соціально-економічної ефективності заходів зі зниженню ризику на виробництві із застосуванням прогнозування величини й стабільності ефекту;

- встановлення основних причин травматизму, а також факторів ризику на виробництві;

- оцінка керованості пріоритетних факторів ризику за допомогою санітарно-гігієнічних, профілактичних заходів;

- організація моніторингу й оцінки результатів впровадження заходів щодо зниження ризику з регулярною оцінкою короткострокових, середньострокових і довгострокових ефектів;

- розробка й впровадження навчальних модулів, які сприяють зниженню ризику травматизму й професійних захворювань;

- розробка учбово-методичних матеріалів для фахівців в області оцінки ризику;

- організація науково-практичних конференцій, семінарів, симпозіумів із залученням міжнародних експертів, підготовка й видання навчальних підручників, монографій, брошур, рекламної продукції тощо;

- організація міжнародного співробітництва в

сфері підготовки й підвищення кваліфікації фахівців з оцінки й управління виробничим ризиком;

- розробка механізму формування соціально відповідального світогляду в посадових осіб і мотивації особистої відповідальності за своє здоров'я працівників підприємств.

Величину ризику необхідно визначати в процесі ідентифікації небезпеки об'єкта і його реєстрації в держреєстрі, а не керуватися висновками страхових компаній. Кожен керівник підприємства, на території якого знаходяться об'єкти підвищеної небезпеки, зобов'язаний провести їхній обов'язковий облік (ідентифікацію). Далі — скласти декларацію безпеки небезпечних об'єктів, у якій викладається стратегія запобігання значним аваріям. І, нарешті, керівник зобов'язаний застрахувати відповідальність за можливу шкоду, заподіяну аварією третім особам. При викиді шкідливих речовин, який виходить за межі промислового майданчика, компенсація провадиться не лише працівникам підприємства, а й постраждалим на сусідніх територіях.

Розділ 2. Обґрунтування концептуальних засад формування комплексної системи страхування від нещасних випадків на виробництві.

На особливу увагу заслуговує впровадження комплексної системи страхування від нещасних випадків на виробництві за участі комерційних страхових компаній. Об'єктом даного страхування є майнові інтереси, пов'язані з життям і здоров'ям працівників підприємства, а його метою — забезпечення застрахованим особам при виникненні нещасного випадку права на отримання медичної допомоги за рахунок нагромаджених коштів та фінансування профілактичних заходів.

Комерційне страхування від нещасних випадків на виробництві в більшій або меншій мірі присутнє майже у всіх країнах, займаючи ведучі місця на національних страхових ринках. Це пояснюється тим, що державних або обов'язкових страхових фінансових ресурсів у даний час недостатньо для надання населенню фінансової допомоги на рівні найбільш сучасних медичних стандартів.

За загальносвітовими стандартами комерційне страхування від нещасних випадків на виробництві покриває дві групи ризиків, які виникають у зв'язку з захворюванням:

- витрати на медичні послуги по відновленню здоров'я, реабілітації та догляду;

- втрату трудового доходу, викликану неможливістю здійснення професійної діяльності як під час захворювання, так і після нього при настанні інвалідності.

При страховому покритті медичних витрат страховик відшкодовує фактичні витрати, пов'язані зі здійсненням лікування і відновлення здатності до праці. Таким чином, страхування медичних витрат є страхуванням збитку і захищає клієнта від раптово виникаючих витрат.

При страховому покритті втрати доходу страховик виплачує застрахованому грошове відшкодування за день хвороби. Розмір відшкодування і дата початку його виплати

обумовлюються в договорі і залежать від трудового доходу, який отримує застрахований, і дня, встановленого трудовим законодавством або діючою системою соціального страхування, до якого втрата трудового доходу в результаті захворювання покривається або роботодавцем, або обов'язковим медичним страхуванням. Таким чином, страхування втрати трудового доходу служить для захисту особистого доходу застрахованого.

Необхідно відмітити, що в Україні комерційне страхування від нещасних випадків на виробництві відрізняється від страхування, прийнятого закордоном, відсутністю страхового захисту, пов'язаного з втратою доходу в результаті хвороби.

Той факт, що у вітчизняному комерційному страхуванні від нещасних випадків на виробництві відсутнє страхування втрати доходу, пов'язаний з двома факторами. По-перше, в Україні втрату трудового доходу під час хвороби компенсує соціальне страхування, що донедавна поширювалося на все зайняте населення. По-друге, під час прийняття законодавчих актів, які регулюють організацію такого страхування, у потенційних споживачів не було потреби в таких гарантіях, а у вітчизняних страховиків не було достатньої фінансової та актуарної бази для відповідних пропозицій.

У сучасних умовах доповнення комерційного страхування від нещасних випадків на виробництві страхуванням утрати доходу стає все більш актуальним, оскільки росте число індивідуальних підприємців і осіб вільних професій, які не підлягають обов'язковому соціальному страхуванню та у випадку хвороби втрачають свій особистий дохід. Крім того, серйозні втрати трудових доходів спостерігаються в сумісників, яким втрата доходу в рамках соціального страхування відшкодовується тільки по основному місцю роботи, залишаючи без компенсації додаткові заробітки.

Нами було розроблено авторську систему страхування від нещасних випадків на виробництві, яка включає в себе сегмент комерційного страхування і спрямована на підвищення ефективності даних процесів як на мікро-, так і на макрорівні (рис.1).

Розроблена нами модель базується на наступних принципах:

1. Збереження в новій системі повного обсягу забезпечення, гарантованого чинним законодавством (принцип повного виконання зобов'язань).

2. Додаткове обов'язкове комерційне страхування від нещасних випадків на виробництві має застосовуватися для категорій працюючих, діяльність яких пов'язана з підвищеним професійним ризиком, й безпосередньо для підприємств гірничо-металургійного комплексу.

3. В обов'язковому порядку мають бути застраховані робітники та працівники, що працюють в умовах високого ризику для здоров'я та життя. До них відносяться робітники та працівники усіх видів економічної діяльності, для яких показники, частота та серйозність нещасних випадків дорівнює чи перевищує середні показники по країні.

4. Забезпечення рівного права застрахованим в одержанні належного їм забезпечення незалежно від

регіону, вибору страховика, збереження або втрати його зв'язку з підприємством.

5. Оптимальне поєднання комерційного і державного соціально-орієнтованого страхування в системі обов'язкового страхування від нещасних випадків на виробництві й професійних захворювань сприятиме зниженню рівня страхових тарифів та адміністративних витрат, підвищенню якості страхових послуг.

6. Забезпечення можливості вибору страхувальником страховика на полі конкурентного ринку комерційного страхування від нещасних випадків на виробництві. Страхування у комерційному сегменті частково знизить навантаження на Фонд, що сприятиме більш ефективному обслуговуванню страхувальників (вчасні виплати, консультаційні послуги). У зв'язку з високим рівнем виробничого травматизму підприємств досліджуваної галузі часткове переведення відповідних функцій на комерційний сегмент страхового ринку безумовно позитивно означається на державних фінансах в цілому.

7. Чітка прив'язка методики розрахунку страхового тарифу до ймовірності й ваги нещасних випадків на конкретному підприємстві. Це сприятиме покращенню рівня охорони праці на підприємствах галузі, що є позитивним як у фінансовому аспекті, так і у соціальному.

8. Для цілей класифікації за професійним ризиком виробництва види економічної діяльності повинні бути згрупованими за експертною оцінкою показників страхової діяльності Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

9. Забезпечення сполучення обов'язкового соціального страхування й програм добровільного страхування з метою поліпшення якості надання послуг по соціальній і медичній реабілітації. Пропозиція застрахованим декількох варіантів стандарту страхового забезпечення, причому не нижче, ніж гарантований чинним законодавством.

10. Збереження за Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України всіх виплат по тим, що вже відбулися, й виявленим нещасним випадкам і професійним захворюванням. Визнання того факту, що комерційним страховим компаніям можна передати лише ризики майбутніх страхових подій (принцип правонаступництва).

11. Забезпечення взаємної (солідарної) відповідальності страховиків, ліцензованих у системі обов'язкового страхування від нещасних випадків на виробництві через обов'язкову участь у професійному об'єднанні.

12. Проведення єдиної тарифної політики всіма страховиками, інтегрованими в нову систему, яка повинна будуватися на загальних методичних й інформаційних підходах.

13. Забезпечення можливості передачі прав на надання частини послуг з медичної реабілітації спеціалізованим страховим компаніям, які працюють у сфері добровільного медичного страхування.

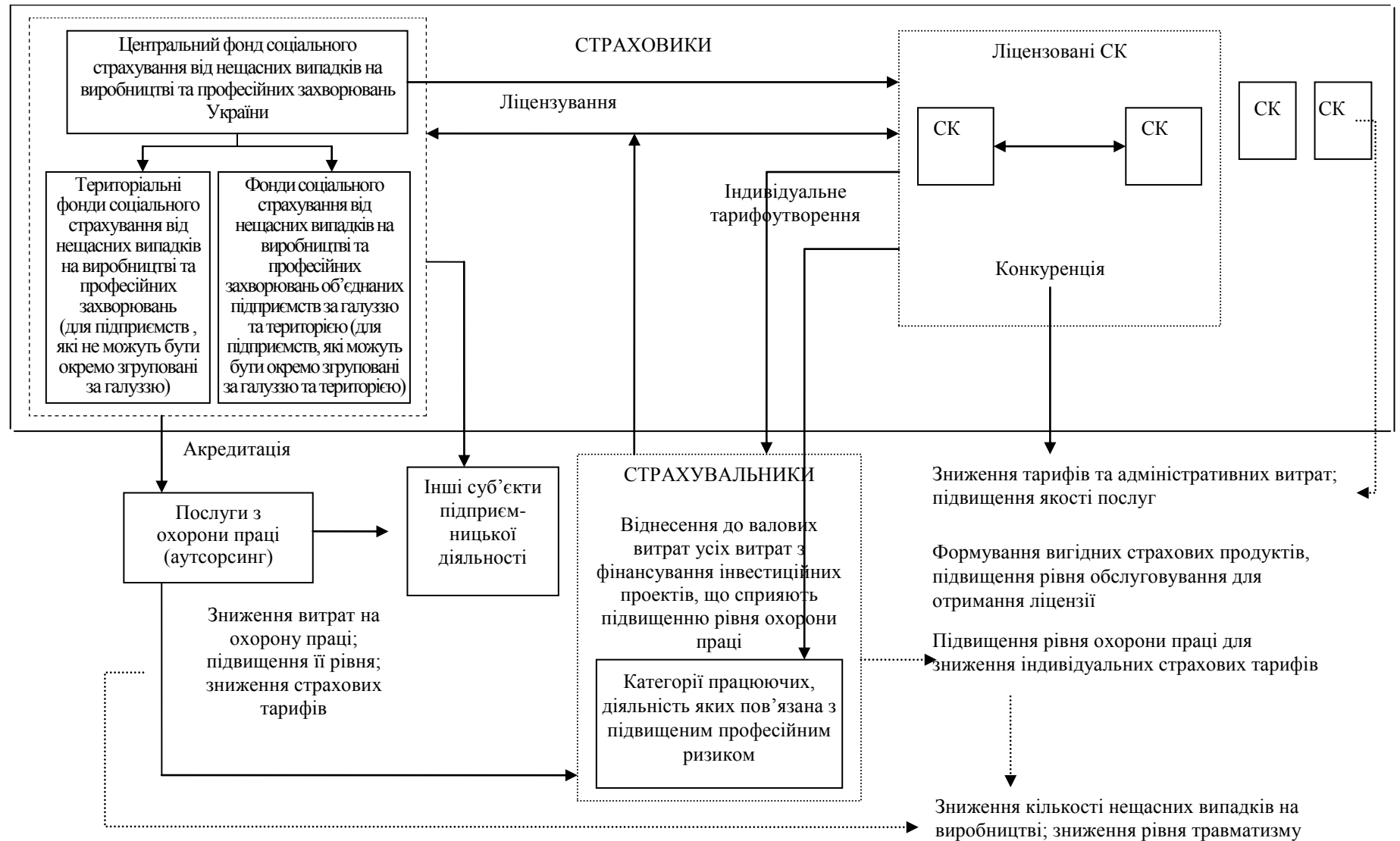

Рис.1 Система страхування від нещасних випадків на виробництві

Особливістю розробленої моделі є те, що в ній закладено мотиватори формування системи превентивних заходів на підприємствах, що обумовлено індивідуальним тарифоутворенням. Навіть опускаючи соціально-етичні аспекти, витрати на підвищення рівня охорони праці є більш економічно ефективними за витрати на покриття

втрат у результаті нещасного випадку.

Враховуючи значну неоднорідність проблем страхування від нещасних випадків по галузях та регіонах України, державну складову системи страхування від нещасних випадків на виробництві вважаємо доцільним розділити на два рівні (рис.2).

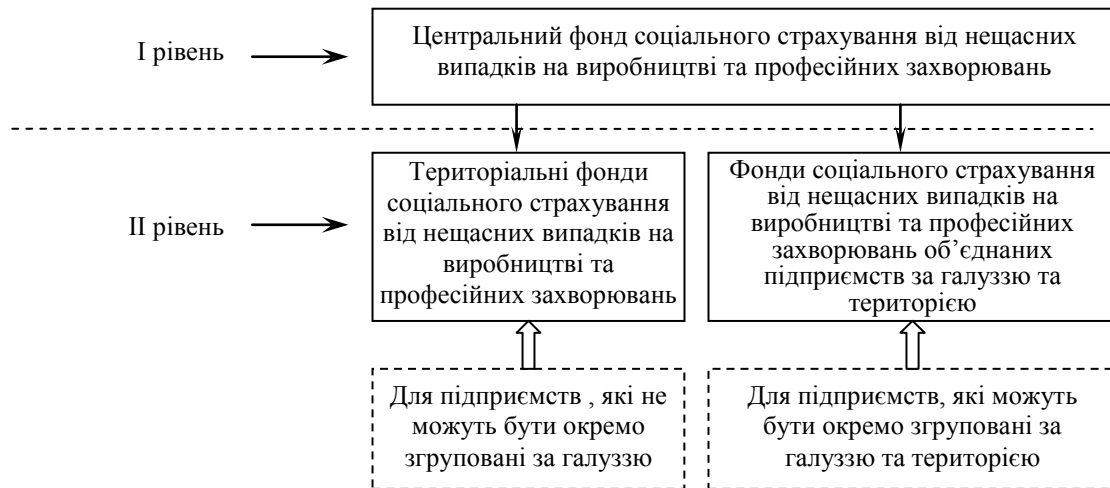

Рис. 2 Модель державного страхування від нещасних випадків на виробництві

Основні функції центрального фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань полягають в законодавчій, координаційній, методичній та організаційній роботі, а саме в:

- запровадженні основних принципів введення оптимальної дозвільної системи щодо експлуатації об'єктів, машин, устаткування підвищеної небезпеки;
- удосконаленні нормативно-правової бази з охорони праці;
- розробці та впровадженні Державних програм зі зменшення рівня травматизму на виробництві та охорони праці на підприємствах;
- забезпеченні систем підготовки фахівців з питань охорони праці;
- державному нагляді за охороною праці;
- наданні консультацій підприємствам з охорони праці та страхувальникам від нещасних випадків на виробництві;
- навчанні та підвищенні кваліфікації відповідних спеціалістів з питань охорони праці територіальних та об'єднаних Фондів соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- виданні та розповсюдженні нормативних актів, журналів, спеціальної літератури з питань охорони праці;
- фінансуванні наукових досліджень, пов'язаних із вивченням проблем, що виникають у зв'язку з впровадженням новітніх технологій, які впливають на стан здоров'я працюючих;
- накопиченні резервного капіталу для необхідного субсидування територіальних та об'єднаних фондів страхування (в разі потреб їх

виплати);

- співпраці з органами державного нагляду за охороною праці;
- визначенні відповідальності посадових осіб;
- інформуванні населення з питань охорони праці;
- контролі за діяльністю територіальних та об'єднаних фондів соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань тощо.

Функції територіальних та об'єднаних фондів соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань за змістом схожі між собою і вбачаються нами наступними:

- безпосередня співпраця з підприємствами у запобіганні нещасних випадків на виробництві та ліквідації їх наслідків;
- реєстрація страхувальників;
- облік, аналіз та оцінка ризиків виникнення нещасних випадків та професійних захворювань;
- розрахунок норм відрахування до фондів страхування від нещасних випадків на зареєстрованих підприємствах;
- встановлення відповідних нормативів витрат на охорону праці від фонду оплати праці (виконання нормативів повинно бути не нижчим за визначені) і контроль за їх додержанням;
- впровадження заходів щодо стимулювання роботодавців до покращення умов та безпеки праці;
- навчання усіх працівників, залучених до профілактики та надання першої невідкладної допомоги;
- виконання завдань, пов'язаних з профілактикою нещасних випадків на виробництві;

- навчання і підвищення кваліфікації відповідних спеціалістів з питань охорони праці на підприємствах;

- реалізація Державних програм зі зменшення рівня травматизму на виробництві та охорони праці на підприємствах;

- впровадження економічних методів управління охороною праці, допомога та участь держави у фінансуванні заходів з охорони праці на підприємствах, які на початкових етапах своєї діяльності не спроможні власними силами це здійснити тощо.

Діяльність територіальних та об'єднаних Фондів соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань буде здійснюється за трьома основними напрямками:

- профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

- відновлення здоров'я та працездатності потерпілих на виробництві;

- відшкодування матеріальної та моральної шкоди застрахованим і членам їх сімей.

Кошти територіальних та об'єднаних Фондів соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань будуть спрямовуватися на:

- 1) відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або в разі його смерті, особам, які перебували на його утриманні (допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю до відновлення працездатності або встановлення інвалідності; одноразова допомога в разі стійкої втрати професійної працездатності або смерті потерпілого; щомісячні грошові виплати в разі часткової чи повної втрати працездатності, які

компенсують відповідну частину втраченого заробітку потерпілого; пенсії по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання; пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання);

- 2) організацію поховання померлого, відшкодування вартості пов'язаних з цим ритуальних послуг, відповідно до місцевих умов;

- 3) сприяння створенню умов для своєчасного надання першої невідкладної допомоги потерпілому в разі настання нещасного випадку, швидкої допомоги в разі потреби його госпіталізації, ранньої діагностики професійного захворювання;

- 4) організацію лікування потерпілого у власних спеціалізованих лікувально-профілактичних закладах або на договірній основі в інших лікувально-профілактичних закладах з метою якнайшвидшого відновлення здоров'я застрахованого;

- 5) організацію робочих місць для інвалідів з компенсаціями при цьому витрат виробництва, які не покриваються коштами від збуту виробленої продукції, за рахунок Фонду тощо.

Тобто всі виплати сьогодення фонду страхування доцільно було б перекласти на територіальні та об'єднані фонди соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Реалізація розробленої концепції має здійснюватись через затвердження відповідної Концепції реформування системи страхування від нещасних випадків на виробництві та одночасного внесення змін у ряд відповідних законів (табл.1).

Таблиця 1 Нормативно-правове обґрунтування розробленої Концепції реформування системи страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні

Елемент моделі	Зміни до документу
Концепція в цілому	Прийняття Концепції реформування системи страхування від нещасних випадків на виробництві
Тарифоутворення	ЗУ "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності", ЗУ „Про оподаткування прибутку підприємств”
Комерціалізація системи	ЗУ „Про страхування”, ЗУ “Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування”
Використання страхових резервів для підвищення ефективності охорони праці	ЗУ „Про страхування”, ЗУ „Про оподаткування прибутку підприємств”, Розпорядження Держфінпосгу „Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя”
Ліцензування страхових компаній	ЗУ „Про страхування”

Виходячи із запропонованої концепції страхування від нещасних випадків на виробництві, норми відрахувань до фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань повинні бути змінені, а саме - підходи до їх визначення. Щодо тарифоутворення у контексті розробленої моделі вбачаються необхідними наступні зміни:

1. Переглянути розміри та систему розрахунку страхових тарифів з метою посилення економічної зацікавленості страхувальників у створенні безпечних та нешкідливих умов праці.

2. Здійснити поетапний перехід на індивідуальні страхові тарифи.

3. Запровадити щорічне встановлення страхових тарифів для страхувальників в залежності від

виду економічної діяльності та статистики виробничого травматизму за попередній рік.

4. Запровадити порядок внесення страховим експертом з охорони праці пропозицій щодо розміру страхових тарифів для страхувальників.

5. Законодавчо посилити відповідальність страхувальників за несвочасне й неповне нарахування і перерахування страхових внесків до Фонду.

6. Переглянути систему добровільного страхування з урахуванням економічно обґрунтованих підходів до розмірів добровільних внесків та системи соціального забезпечення цієї категорії постраждалих на виробництві.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що наявна в Україні система страхування від нещасних випадків неефективна. Діючи розміри страхових тарифів по

страхуванню від нещасного випадку не враховуються зміни щодо умов і безпеки праці, рівня виробничого травматизму та професійних захворювань на підприємствах, які відбулися за останній період. Заходи щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці фінансуються за залишковим принципом, внаслідок чого значна частина працюючих навіть не забезпечена самими необхідними засобами індивідуального захисту. Реалізація запропонованих у роботі методичних розробок та практичних рекомендацій сприятиме ефективному реформуванню системи страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань відповідно до науково обґрунтованих концептуальних засад формування системи страхування від нещасних випадків на виробництві, яка відповідає сучасним світовим тенденціям та враховує особливості розвитку реального сектору та страхового ринку України.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сторчак С. Плата за ризик страхування промислової безпеки — чинник економічного розвитку / С. Сторчак // Дзеркало тижня. — 2004. - № 5 (780). — С.34.
2. Сайт фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.social.org.ua/ukr>

УДК 336.67

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Стегней М.І.
Нестерова С.В.
Федурця Л.

Стаття присвячена дослідженню різних підходів до визначення фінансових результатів господарської діяльності підприємств. Здійснено обґрунтування недоліків і переваг цих підходів. Систематизовано відмінності податкового і фінансового обліку при визначенні фінансового результату. Окреслені можливі шляхи вдосконалення «Звіту про фінансові результати» як форми річної фінансової звітності та шляхи максимального наближення методології оцінки фінансових результатів в бухгалтерському та податковому обліку.

Ключові слова: фінансові результати, метод витрати-випуск, звіт про фінансові результати, викривлення інформації, податковий облік, і фінансовий облік.

ВСТУП

В Україні проведена економічна реформа і здійснено перехід до ринкових механізмів функціонування економіки. Органічне включення

нашої держави в процеси світового господарювання вимагає перегляду та систематизації всієї сукупності економічних важелів, наукового осмислення й теоретичного обґрунтування широкого кола мікро- і макроекономічних проблем, включаючи мотиваційний аспект господарської діяльності економічних суб'єктів господарювання, об'єктивні закономірності формування і використання їх доходів.

В притоку акумулюються різні фактори:

Стегней Маріанна Іванівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту, Мукачівський державний університет (МДУ), тел. 0313121398, e-mail: stegney@mail.ru
Нестерова С.В., к.е.н., доцент, МДУ
Федурця Любов, магістр, МДУ